

GLOSZY

Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21.02.2023 r., I NSP 4/23¹

DOI: 10.53024/7.4.52.2023

CZESŁAW P. KŁAK*

STRESZCZENIE

Glosa dotyczy problematyki powagi rzeczy osądzonej w postępowaniu w przedmiocie kolejnej (nowej) skargi na przewlekłość postępowania. Autor prezentuje pogląd, iż w obecnym stanie prawnym sąd rozpoznający taką skargę uprawniony jest do dokonania oceny obejmującej łączny czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, co oznacza, że w tym zakresie nie występuje powaga rzeczy osądzonej. Nie jest natomiast dopuszczalna weryfikacja orzeczenia zapadłego w następstwie rozpoznania poprzedniej skargi.

Słowa kluczowe: skarga na przewlekłość postępowania, nowa skarga na przewlekłość postępowania, *res iudicata* w postępowaniu w przedmiocie skargi na przewlekłość postępowania

W uzasadnieniu do glosowanego wyroku Sąd Najwyższy wyraził pogląd, iż „w okresie od wniesienia poprzedniej skargi do wydania orzeczenia w jej przedmiocie występuje stan zawisłości sprawy, a następnie stan powagi rzeczy osądzonej”. Stanowisko to jest kategoryczne, dotyczy istotnej kwestii procesowej – zakresu przedmiotowego rozpoznania nowej (kolejnej) skargi na przewlekłość postępowania, a także powagi rzeczy osądzonej w sprawie w przedmiocie nowej skargi na przewlekłość postępowania. Jego przyjęcie powoduje, iż w postępowaniu zainicjowanym nową skargą na przewlekłość nie bada się stanu sprawy przed wydaniem orzeczenia w przedmiocie

¹ LEX nr 3552818.

* Doktor habilitowany nauk prawnych, profesor Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, prokurator Prokuratury Krajowej, Zastępca Dyrektora Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury kierujący Ośrodkiem Aplikacji Prokuratorskiej, członek Rady Legislacyjnej przy Prezesie Rady Ministrów; ORCID: 0000-0002-2886-4770

poprzedniej skargi, zaś orzekanie ograniczone jest wyłącznie do okresu, który nastąpił po wydaniu tego orzeczenia. Pogląd ten nie został szerzej uzasadniony. Co istotne, Sąd Najwyższy nie wskazał, jak należy rozumieć sformułowanie „występuje... stan powagi rzeczy osądzonej”, w kontekście badania przyczyn przewlekłości. Warto zatem pochylić się nad wskazaną kwestią, biorąc pod uwagę jej wagę i praktyczne znaczenie.

Zgodnie z ustawą z dnia 14 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki², skarżący może wystąpić z nową skargą w tej samej sprawie po upływie 12 miesięcy, a w postępowaniu przygotowawczym, w którym stosowane jest tymczasowe aresztowanie, oraz w sprawie egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego – po upływie 6 miesięcy, od daty wydania przez sąd orzeczenia, o którym mowa w art. 12 (art. 14 ust. 1). Sąd odrzuca skargę niedopuszczalną na podstawie art. 14 ust. 1, tj. skargę wniesioną przed upływem wskazanych terminów, tj. nie podlega ona rozpoznaniu (art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r.).

W art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. ustawodawca wprowadził temporalne (czasowe) ograniczenie możliwości złożenia nowej (kolejnej) skargi przez tego samego skarżącego w tej samej sprawie, o charakterze bezwzględnym – do czasu upływu wskazanych w tym przepisie terminów nowa skarga nie może być skutecznie wniesiona, jest bowiem przedwczesna. Terminy te nie mogą być skrócone w żadnym przypadku i w żadnych okolicznościach.

Wniesienie nowej skargi na przewlekłość postępowania możliwe jest zarówno w przypadku, gdy poprzednia skarga została uznana za zasadną, tj. stwierdzono, że w danym postępowaniu zaistniała przewlekłość, jak również w przypadku, gdy skarga ta została oddalona, tj. uznano ją za niezasadną. Taki wniosek wynika z treści art. 14 w zw. z art. 12 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r.

Art. 14 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. nie reguluje wyraźnie ani zakresu orzekania przez sąd w sprawie w przedmiocie nowej (kolejnej) skargi na przewlekłość postępowania, ani też nie odnosi się do problemu powagi rzeczy osądzonej w takim postępowaniu. Materii tej nie dotyczy również *expressis verbis* żaden inny przepis tej ustawy.

Pojawia się pytanie, czy merytoryczne rozpoznanie skargi na przewlekłość (art. 12 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r.) eliminuje możliwość, w przypadku wniesienia nowej (a więc kolejnej) skargi, uwzględnienia – z punktu widzenia kryteriów przewlekłości postępowania – w procesie oceny okresu, który został już poddany analizie w orzeczeniu wydanym na podstawie art. 12 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r.?

---

² T.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1725, dalej jako: ustawa z dnia 17 czerwca 2004 r.

Na powyższe pytanie jednym zdaniem odpowiedział Sąd Najwyższy w uzasadnieniu głosowanego postanowienia. W tym samym akapicie, w którym wyrażono ten pogląd, odwołano się do brzmienia art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. Co zrozumiałe, problemu nie ma w sytuacji, gdy poprzednia skarga została odrzucona na podstawie art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. W takim bowiem przypadku nie dochodzi do merytorycznego rozpoznania skargi, a zakwestionowany przez skarżącego czas postępowania nie zostaje oceniony. Jeżeli więc tylko wniesienie skargi jest dopuszczalne, tj. dane postępowanie nie uległo ukończeniu, skarżący może wnieść skargę, która po pierwsze nie jest nową w rozumieniu art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r., a po drugie, brak rozpoznania poprzedniej skargi umożliwia skuteczne podniesienie zarzutu przewlekłości wobec przebiegu całego dotychczasowego postępowania. W obecnym stanie prawnym art. 14 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. wyraźnie stanowi, że w przypadku odrzucenia skargi na podstawie art. 9 ust. 1 skarżący może wystąpić w nową skargą w tej samej sprawie. Przepis w tym brzmieniu obowiązuje od 6 stycznia 2017 r. Wynika z tego wyrażnie, że brak merytorycznego rozpoznania skargi umożliwia sformułowanie zarzutu przewlekłości postępowania (w ujęciu art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r.) obejmującego także okres wskazany w odrzuconej skardze.

W orzecnictwie sądów apelacyjnych wskazano, że jeżeli nowa (kolejna) skarga została wniesiona w postępowaniu, w którym stwierdzono, w wyniku rozpoznania poprzedniej skargi, przewlekłość postępowania lub też uznano, że do przewlekłości w rozumieniu ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. nie doszło, to rozpoznaniu podlega okres po wydaniu tego rozstrzygnięcia do czasu złożenia nowej skargi, zakwestionowany przez skarżącego³. Zgodnie z tym poglądem sąd rozpoznający nową skargę na przewlekłość postępowania w rozumieniu art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. nie jest władny ponownie badać okresu ocenionego w wyniku rozpoznania poprzedniej skargi, ten bowiem został już bowiem poddany analizie w kontekście przewlekłości postępowania w poprzednim postępowaniu w przedmiocie wniesionej skargi na przewlekłość i orzeczenie to nie podlega żadnej weryfikacji, w żadnym trybie, w szczególności w następstwie złożenia nowej skargi. Stanowisko to zakłada zatem, że ustawa z dnia 17 czerwca 2004 r. nie przewiduje wyrażnie możliwości ponownego badania okresu postępowania, który był już zakwestionowany w ramach skargi na przewlekłość postępowania. W konsekwencji, wniesienie nowej skargi na przewlekłość postępowania nie może prowadzić do oceny całości dotychczasowego postępowania w danej sprawie, lecz koncentruje się na ocenie biegu postępowania po rozpoznaniu poprzedniej skargi do czasu wniesienia nowej skargi. Stanowisko to zyskało częściową akceptację w piśmiennictwie, w którym wskazano, że rozpoznanie nowej skargi na przewlekłość postępowania nie może prowadzić do orzekania co przewlekłości za okres obejmujący uprzednie orzeczenie, aczkolwiek zaznaczono

³ M.in. postanowienie SA w Białymstoku z 29.03.2007 r., II S 1/07, niepubl.

jednocześnie, że sąd zobowiązany jest do oceny przewlekłości postępowania w kontekście wcześniejszych zarzutów⁴.

W orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wyrażono pogląd, że jeżeli skarga została ponowiona, to sąd ma obowiązek ocenić cały okres trwania procedury, a nieprawidłowe jest uznawanie, że skoro w pierwszej skardze stwierdzono brak przewlekłości, to pojawia się *res iudicata*, wyłączająca możliwość brania pod uwagę okresu ocenionego przy rozpatrywaniu pierwszej skargi⁵.

Z analizy przywołanego orzeczenia Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wynika, że oceniając ponowną skargę na przewlekłość postępowania (nową skargę w rozumieniu art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r.), sąd zobowiązany jest ocenić, czy przyczyny przewlekłości nie tkwią w działaniach lub ich braku, które miały miejsce w okresie już ocenionym w ramach postępowania w przedmiocie poprzedniej skargi, prowadząc do przewlekłości na obecnym etapie procesu. Inaczej rzecz ujmując, sąd rozpoznający nową (kolejną) skargę zobowiązany jest ustalić, czy zwłoka, która obecnie zaistniała, nie jest następstwem wadliwych działań lub bezczynności, które miały miejsce w okresie ocenionym w postępowaniu zainicjowanym poprzednią skargę. Nie jest to jednak w żadnej mierze ponowne badanie okresu już ocenionego przy rozpatrywaniu poprzedniej skargi i wydanego w tej materii orzeczenia, lecz ocena tego, co stało się przyczyną opóźnień w postępowaniu toczącym się po rozpoznaniu skargi (ocena całościowa). W tym sensie istotnie nie występuje *res iudicata*, albowiem sąd rozpoznający nową (kolejną) skargę na przewlekłość postępowania władny jest odwołać się do zdarzeń (działań, zaniechań), które miały miejsce przed wydaniem orzeczenia w przedmiocie poprzedniej skargi w kontekście zarzutu przewlekłości w badanym obecnie okresie, co nie oznacza jednak, że orzekając w przedmiocie kolejnej (nowej) skargi, władny jest objąć swym orzeczeniem także okres oceniony przy rozpoznawaniu pierwszej skargi, czyli ocenić ten okres ponownie w kolejnym orzeczeniu, tj. odnieść się do zasadności rozpoznanej już poprzednio skargi na przewlekłość. Ten okres został już bowiem oceniony – orzeczenie zostało wydane (a więc sprawa ze skargi została rozstrzygnięta) i ponowne orzekanie w tym zakresie nie powinno mieć miejsca. Kolejna (nowa) skarga nie może prowadzić do weryfikacji orzeczenia w przedmiocie poprzedniej skargi, nie taki jest bowiem jej cel oraz sens i tego poglądu nie kwestionuje w żadnym punkcie swego orzeczenia Europejski Trybunał Praw Człowieka. W tym zakresie występuje *res iudicata*, tj. nie jest możliwa weryfikacja zasadności orzeczenia zapadłego w przedmiocie rozpoznanej skargi na przewlekłość.

⁴ P. Górecki, S. Stachowiak, P. Wiliński, *Skarga na przewlekłość postępowania przygotowawczego i sądowego. Komentarz*, Warszawa 2010, s. 126.

⁵ Wyrok ETPC z 18.12.2007 r. w sprawie Swat v. Polska, nr skargi 13545/03, www.echr.coe.int [dostęp: 20.11.2023].

Europejski Trybunał Praw Człowieka w swym orzeczeniu nie wskazał na konieczność formalnego objęcia orzeczeniem w przedmiocie nowej (kolejnej) skargi okresu już rozpoznanego na skutek wniesienia poprzedniej skargi, lecz uznał celowość i zasadność wzięcia pod rozwagę zarówno tego okresu, w tym zachowań organu procesowego, które miały miejsce w trakcie jego biegu, przy rozpoznawaniu nowej skargi. Takie stanowisko jest racjonalne, albowiem przyczyny przewlekłości mogą tkwić w okresie już osądzonym, doprowadzając w badanym okresie do przewlekłości, zwłaszcza w przypadku, gdy nie zostaną usunięte po stwierdzeniu przewlekłości, w wyniku rozpoznania poprzedniej skargi. Trybunał wymaga zatem ustalenia przyczyn przewlekłości postępowania w postępowaniu w przedmiocie nowej (kolejnej) skargi, a to może oznaczać konieczność sięgnięcia do przebiegu postępowania na etapie, który został już osądzony w wyniku rozpoznania poprzedniej skargi.

Wskazać również należy, że Europejski Trybunał Praw Człowieka wymaga, aby sąd rozpoznający nową (kolejną) skargę dokonał oceny w przedmiocie przewlekłości przez pryzmat czasu trwania całego dotychczasowego postępowania. Nie jest to jednak ponowna ocena okresu już zbadanego w ramach skargi na przewlekłość, czy też jakakolwiek weryfikacja poprzedniego (poprzednich) orzeczenia (orzeczeń), lecz wszechstronne ustalenie, czy na obecnym etapie postępowania nie doszło do przewlekłości na skutek wadliwych działań lub zaniechań organu procesowego, które miały miejsce w przeszłości. Tak, nawiązując do wyroku w sprawie *Swat v. Polska*, Trybunał przyjął również w wyroku z dnia 06.07.2010 r. w sprawie *Rejzmund v. Polska*, nr skargi 42205/08⁶.

Podsumowując: Europejski Trybunał Praw Człowieka nie uznał, że rozpoznając nową (kolejną) skargę na przewlekłość, sąd zobowiązany jest ocenić cały przebieg postępowania, w tym okres objęty orzeczeniem w przedmiocie poprzedniej skargi na przewlekłość po to, aby zweryfikować to orzeczenie, lecz że w trakcie oceny nowej (kolejnej) skargi niezbędne jest dokładne ustalenie przyczyn opóźnień na tym etapie postępowania, który jest aktualnie badany, co może oznaczać konieczność sięgnięcia do okoliczności, który wystąpiły w okresie już ocenionym. Jest oczywiste, że w takim przypadku nie dochodzi do ponownego badania osądzonego już okresu w celu weryfikacji zapadłego orzeczenia, tj. nie ocenia się zasadności poprzedniej decyzji podjętej w przedmiocie skargi, lecz dokonuje się całościowej oceny, co stało się przyczyną pojawienia się opóźnień na obecnie badanym etapie.

Powyższy tok rozumowania Europejski Trybunał Praw Człowieka zaprezentował jednoznacznie w wyroku z dnia 31.03.2009 r. w sprawie *A.E. v. Polska*, nr skargi 144480/04⁷. W przedmiotowej sprawie 03.06.2005 r. skarżący wniósł skargę na przewlekłość postępowania, w której zarzucił, że jego prawo do uczciwego procesu

⁶ Publ. na stronie www.echr.coe.int [dostęp: 20.11.2023].

⁷ Publ. na stronie www.echr.coe.int [dostęp: 20.11.2023].

sądowego, przeprowadzonego w rozsądnym czasie, zostało naruszone. 29.06.2005 r. Sąd Okręgowy w Katowicach oddalił skargę wniesioną przez skarżącego. 12.01.2007 r. skarżący wniósł drugą skargę na podstawie ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. 21.03.2007 r. Sąd Okręgowy oddalił drugą skargę skarżącego. Europejski Trybunał Praw Człowieka zaznaczył, że Sąd Okręgowy w Katowicach szczegółowo zbadał postępowanie toczące się po 03.06.2005 r., czyli po okresie, w którym skarżący przedstawił swoją pierwszą skargę i taki tryb postępowania uznał za właściwy. Trybunał nie zakwestionował więc ograniczenia się przez Sąd Okręgowy w Katowicach do oceny tego etapu postępowania, który miał miejsce po 03.06.2005 r., czyli nie uznał za sprzeczne z Konwencją o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności zbadanie jedynie tego etapu postępowaniu, który nastąpił po wniesieniu i rozpoznaniu poprzedniej skargi, ale w kontekście całościowym, z uwzględnieniem stanu sprawy na dzień wydania orzeczenia w przedmiocie poprzedniej skargi. Nie powinno więc budzić wątpliwości, że w przypadku wniesienia nowej (kolejnej) skargi na przewlekłość, okres podlegający badaniu, to przede wszystkim czas postępowania po wniesieniu poprzedniej skargi, w kontekście długości postępowania w sprawie, co nie zmienia faktu, że przyczyny przewlekłości mogą wynikać z zaniedbań lub niewłaściwych działań, które miały miejsce w okresie już osądzonym.

Na koniec – dla zupełności wyводу – warto zastanowić się nad sytuacją, w której wniesiono skargę na przewlekłość postępowania, dotyczącą tego samego okresu, który został już oceniony. Jest to w istocie nowa skarga na przewlekłość postępowania, tyle że dotyczy ona tego samego okresu, który był już przedmiotem oceny. Ustawa z dnia 17 czerwca 2004 r. tej kwestii nie rozstrzyga. Należy więc odwołać się do przepisów właściwych procedur, na podstawie art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. Oznacza to, że w sytuacji, gdy taka skarga zostanie złożona w toku postępowania karnego, postępowanie nią wywołane należy umorzyć, albowiem występuje ujemna przesłanka procesowa powagi rzeczy osądzonej (art. 17 § 1 pkt 7 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego⁸). Taki zasadny pogląd wyrażono w orzecznictwie⁹.

Z powyższego wynika, że powaga rzeczy osądzonej nie zachodzi w sytuacji, gdy poprzednia skarga nie została merytorycznie rozpoznana. W takim bowiem przypadku nie dochodzi do jej merytorycznego rozpoznania, nie można więc mówić, że poprzednia skarga doprowadziła do oceny przebiegu postępowania z punktu widzenia kryteriów rozpatrzenia sprawy „bez nieuzasadnionej zwłoki” („w rozsądnym terminie”).

Przesłanka powagi rzeczy osądzonej znajduje zastosowanie wyłącznie w sytuacji, gdy w sprawie zapadło orzeczenie merytoryczne, nie zaś gdy wydano postanowienie o charakterze formalnym. Jak podnosi się w doktrynie, i jest to stanowisko trafne,

⁸ Tekst jedn. Dz. U. z 2022 r. poz. 1375 z późn. zm., dalej: k.p.k.

⁹ Postanowienie SA we Wrocławiu z 24.06.2009 r., II S 5/09, niepubl.

pojęcie stanu rzeczy osądzonej dotyczy merytorycznego osądzenia danej sprawy¹⁰. Tym samym w sytuacji, gdy w sprawie zapada orzeczenie o charakterze formalnym (odrzućenie skargi, pozostawienie jej bez rozpoznania), nie zachodzi *res iudicata*.

Nowelizacja ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r., dokonana ustawą z dnia 30 listopada 2016 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw¹¹ nakazuje przeprowadzić rozważania dotyczące analizowanej materii z perspektywy przepisów, które zostały zmodyfikowane i dodane. Nowe rozwiązania obowiązują od 06.01.2017 r.

Po pierwsze, w art. 1 dodano ust. 3 w brzmieniu „Przepisy ustawy stosuje się zgodnie ze standardami wynikającymi z Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. poz. 284, z późn. zm.)”. W ten sposób wprowadzono do ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. dyrektywę interpretacyjną, z której wynika m.in., że sądy powinny stosować standardy, które wynikają z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, na co trafnie zwrócono uwagę w piśmiennictwie¹². Wskazane powyżej orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka należy zatem uwzględnić przy rozważaniach dotyczących powagi rzeczy osądzonej w postępowaniu w przedmiocie kolejnej (nowej) skargi na przewlekłość postępowania, a finalnie – odnośnie do zakresu orzekania sądu rozpoznającego taką skargę. Okres od wniesienia poprzedniej skargi do wydania orzeczenia w jej przedmiocie nie może być zatem pominięty w rozważaniach dotyczących stwierdzenia przewlekłości postępowania w sprawie, ale samo orzeczenie wydane w przedmiocie poprzedniej skargi nie podlega badaniu i weryfikacji. Sąd rozpoznający nową (kolejną) skargę bada zatem nową sprawę, w granicach sformułowanego zarzutu przewlekłości postępowania, ale patrzy na problem przewlekłości postępowania całościowo, a nie fragmentarycznie. Ocenia stan sprawy po wydaniu orzeczenia w przedmiocie poprzedniej skargi, ale z jego uwzględnieniem na dzień wydania tego orzeczenia. Nie weryfikuje zasadności poprzednio sformułowanego zarzutu przewlekłości postępowania, ale patrzy na cały przebieg dotychczasowego postępowania, oceniając zarzut przewlekłości postępowania na obecnym etapie, sformułowany po rozpoznaniu poprzedniej skargi. Z tej perspektywy nie występuje powaga rzeczy osądzonej, sąd rozpoznający nową (kolejną) skargę ocenia bowiem przebieg dotychczasowego postępowania w sprawie w celu oceny jej zasadności. Nieaktualny jest więc pogląd, że w takim przypadku rozpoznaniu podlega okres po wydaniu orzeczenia w przedmiocie poprzedniej skargi do czasu złożenia kolejnej (nowej) skargi, zakwestionowany przez skarżącego.

¹⁰ M. Rogalski, *Res iudicata jako przesłanka procesu karnego*, Rzeszów 2004, s. 52.

¹¹ Dz. U. z 2016 r. poz. 2103.

¹² P. Domagała, M. Kielbik, *Nowelizacja ustawy o skardze na przewlekłość postępowania*, „Przegląd Sądowy” 2017, nr 3, s. 86.

Po drugie, art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. otrzymał brzmienie:

Dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej zawichości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Zgodnie z przyjętym rozwiązaniem w każdym przypadku oceny, czy doszło do przewlekłości postępowania, bez względu na etap, na jakim skarga została wniesiona, należy oceny „łączny czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi...”, co odnosi się do rozpoznania każdej skargi, w tym skargi nowej (kolejnej). Ustawa w tym zakresie nie przewiduje żadnego rozróżnienia, należy zatem za każdym razem dokonać oceny zarzutu przewlekłości postępowania w kontekście całościowym, a więc z uwzględnieniem całego okresu postępowania w sprawie, także tego, który był już przedmiotem analizy w wyniku rozpoznania poprzedniej skargi. W tym kontekście powaga rzeczy osądzonej nie obejmuje zakazu uwzględnienia „łącznego czasu postępowania” w sprawie, a więc całościowego spojrzenia na daną sprawę w kontekście ustawowych okoliczności, istotnych z punktu widzenia stwierdzenia przewlekłości postępowania.

Po trzecie, art. 12 ust. 4 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. otrzymał brzmienie:

Uwzględniając skargę, sąd na żądanie skarżącego przyznaje od Skarbu Państwa, a w przypadku skargi na przewlekłość postępowania prowadzonego przez komornika - od komornika, sumę pieniężną w wysokości od 2000 do 20 000 złotych. Wysokość sumy pieniężnej, w granicach wskazanych w zdaniu pierwszym, wynosi nie mniej niż 500 złotych za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzonej przewlekłości postępowania. Sąd może przyznać sumę pieniężną wyższą niż 500 złotych za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, jeżeli sprawa ma szczególne znaczenie dla skarżącego, który swoją postawą nie przyczynił się w sposób zawiniony do wydłużenia czasu trwania postępowania. Na poczet tej sumy zalicza się kwoty przyznane już skarżącemu tytułem sumy pieniężnej w tej samej sprawie. Sumy pieniężnej nie przyznaje się w razie uwzględnienia skar-

gi wniesionej przez Skarb Państwa albo państwowe jednostki sektora finansów publicznych.

W piśmiennictwie wyrażono pogląd, iż z art. 12 ust. 4 zd. 3 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. we wskazanym powyżej brzmieniu wynika, że sąd krajowy powinien ocenić zakwestionowane postępowanie zawsze jako całość, ustawa zaś nie ogranicza właściwości sądu tylko do czasu od chwili poprzedniego rozpoznania skargi do rozpoznania kolejnej. Zatem nawet jeśli sąd rozpoznaje nową (kolejną) skargę w tej samej sprawie, oceni postępowanie raz jeszcze od początku¹³. Chodzi tutaj o ocenę w kontekście regulacji zawartej w art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r., a zatem o uwzględnienie łącznego czasu dotychczasowego postępowania w sprawie w kontekście ustawowych okoliczności, istotnych z punktu widzenia stwierdzenia przewlekłości postępowania. Sąd nie weryfikuje poprzedniego orzeczenia (orzeczeń), nie bada ich zasadności, lecz ocenia sprawę całościowo, bez żadnych ograniczeń temporalnych. Powaga rzeczy osądzonej nie obejmuje zatem zakazu całościowej oceny stanu sprawy, z punktu widzenia art. 2 ust. 2 i art. 12 ust. 4 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r.

Kolejna nowelizacja – dokonana ustawą z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw¹⁴, objęła art. 12 ust. 4 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r., który otrzymał brzmienie:

Uwzględniając skargę, sąd na żądanie skarżącego przyznaje od Skarbu Państwa, a w przypadku skargi na przewlekłość postępowania prowadzonego przez komornika sądowego - od komornika sądowego, sumę pieniężną w wysokości od 2000 do 20 000 złotych. Wysokość sumy pieniężnej, w granicach wskazanych w zdaniu pierwszym, wynosi nie mniej niż 500 złotych za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość postępowania. Sąd może przyznać sumę pieniężną wyższą niż 500 złotych za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, jeżeli sprawa ma szczególne znaczenie dla skarżącego, który swoją postawą nie przyczynił się w sposób zawiniony do wydłużenia czasu trwania postępowania. Na poczet tej sumy zalicza się kwoty przyznane już skarżącemu tytułem sumy pieniężnej w tej samej sprawie. Przyznając skarżącemu sumę pieniężną, sąd wskazuje, jakiego okresu przewlekłości postępowania ona dotyczy. Sumy pieniężnej nie przyznaje się w razie uwzględnienia skargi wniesionej przez Skarb Państwa albo państwowe jednostki sektora finansów publicznych.

Znowelizowane brzmienie art. 12 ust. 4 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. obowiązuje od 01.07.2023 r. W analizowanym kontekście istotne jest wprowadzenie rozwiązania, iż „Przyznając skarżącemu sumę pieniężną, sąd wskazuje, jakiego okresu

¹³ *Ibidem*, s. 96.

¹⁴ Dz. U. z 2023 r. poz. 614.

przewlekłości postępowania ona dotyczy.” Sąd bada zatem sprawę całościowo, bez ograniczeń temporalnych, za każdym razem, a więc także w przypadku rozpoznania nowej (kolejnej) skargi na przewlekłość określając okres przewlekłości w odniesieniu do zasądzonej sumy pieniężnej.

W świetle przyjętych rozwiązań pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy, iż „w okresie od wniesienia poprzedniej skargi do wydania orzeczenia w jej przedmiocie występuje stan zawisłości sprawy, a następnie stan powagi rzeczy osądzonej”, tj. orzeczenie w przedmiocie skargi na przewlekłość postępowania pozbawione jest cech prawomocności materialnej. Korzysta natomiast z prawomocności formalnej, tj. nie podlega zaskarżeniu i tym zakresie występuje powaga rzeczy osądzonej. Uzasadnienie głosowanego wyroku wskazuje, że Sąd Najwyższy nie rozróżnił tych dwóch aspektów i wyraził pogląd zakładający, że nie jest możliwe całościowe spojrzenie na czas postępowania w danej sprawie, w kontekście rozpoznania nowej (kolejnej) skargi na przewlekłość postępowania. W aktualnym stanie prawnym jest to pogląd błędny, pozostający w sprzeczności z ustawą.

BIBLIOGRAFIA

AKTY NORMATYWNE:

Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz. U. z 1993 poz. 284 z późn. zm).

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1375 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 14 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1725).

Ustawa z dnia 30 listopada 2016 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2016 r. poz. 2103).

Ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz. 614).

LITERATURA:

Domagała P., Kielbik M., *Nowelizacja ustawy o skardze na przewlekłość postępowania*, „Przegląd Sądowy” 2017, nr 3, s. 86.

Górecki P., Stachowiak S., Wiliński P., *Skarga na przewlekłość postępowania przygotowawczego i sądowego. Komentarz*, Warszawa 2010.

Rogalski M., *Res iudicata jako przesłanka procesu karnego*, Rzeszów 2004.

ORZECZNICTWO:

Wyrok ETPC z 18.12.2007 r. w sprawie Swat v. Polska, nr skargi 13545/03, www.echr.coe.int.

Wyrok ETPC z 31.03.2009 r. w sprawie A.E. v. Polska, nr skargi 144480/04, www.echr.coe.int.

Wyrok ETPC z 6.07.2010 r. w sprawie Rejzmund v. Polska, nr skargi 42205/08 www.echr.coe.int.

Postanowienie SA w Białymstoku z 29.03.2007 r., II S 1/07, niepubl.

Postanowienie SA we Wrocławiu z 24.06.2009 r., II S 5/09, niepubl.

Gloss to the judgment of the Supreme Court of February 21, 2023, I NSP 4/23

SUMMARY

The gloss concerns the issue of *res judicata* in proceedings concerning another (new) complaint about the length of proceedings. The author presents the view that in the current legal situation, the court hearing such a complaint is entitled to make an assessment covering the total time of the proceedings from its initiation to the moment the complaint is examined, which means that *res judicata* does not exist in this respect. However, it is not permissible to verify a judgment issued subsequent to the examination of a previous complaint.

Keywords: complaint about the length of proceedings, new complaint about the length of proceedings, *res judicata* in proceedings regarding a complaint about the length of proceedings